

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Capitvlaria Regvm Francorvm

Additae sunt Marculfi monachi & aliorum formulae veteres, & Notae
doctissimorum virorum

Baluze, Etienne

Parisiis, 1677

Capitulare secundum anni DCCCCV. ad omnes generaliter.

urn:nbn:de:hbz:466:1-19366

discant, ad alia negotia mittantur.

De servis propriis vel ancillis.

- l. 106. XI. De propriis servis vel ancillis, ut non supra modum in monasteria sumantur, ne desertentur villa.

De congregationibus superfluis.

- l. 107. XII. De congregationibus superfluis, ut nullatenus fiant, sed tantos congreget quis quantis consilium dare possit.

De non pulsatis secundum regulam.

- l. 108. XIII. De illis qui non fiunt secundum regulam pulsati, ut deinceps emendentur & pulsentur secundum regulam.

De infantulis puellis, quando velentur.

- XIV. Ut infantulae aetatis puellulae non velentur antequam illae eligere sciant quid velint, & ut pulsentur salva canonica sententia & auctoritate.

De praepositis monachorum.

- XV. Ut laici non sint praepositi monachorum infra monasteria, nec Archidiaconi sint laici.

De incestuosis.

- XVI. De incestuosis, ut canonicè examinentur, & nec propter alicujus amicitiam alij relaxentur, alij constringantur.

CAPITVLARE SECVNDVM

ANNI DCCC V.

AD OMNES GENERALITER.

INCIPIVNT CAPITVLA.

1. D E pace servanda.	14. De fugitivis Clericis sive laicis.
2. De justitiis generalibus.	15. De liberis hominibus ad servitium Dei se tradentibus.
3. De justitiis regalibus.	16. De oppressione pauperum.
4. De fame, clade, & pestilentia, si evenit.	17. De Ecclesiis seu sanctis noviter inventis.
5. De armis non portandis.	18. De falsis monetis.
6. De armatura in hoste habenda.	19. De heribanno.
7. De negotiatoribus, quousque procedant.	20. De censu regali.
8. De clamatoribus vel causidicis.	21. De latronibus.
9. De juramento.	22. De liberis hominibus uxores fiscalinas habentibus.
10. De conspirationibus.	23. Ut decime dividantur in quatuor partes.
11. De perjuriis.	24. De tuitione viduarum, pupillorum, orphanorum, & infirmorum.
12. De Advocatis, Vicedominis, Vicariis, & Centenariis.	25. De incantatoribus & tempestariis.
13. De teloneis.	

INCIPIVNT SVPRASCRIPTA CAPITVLA ET EORVM TEXTVS.

De pace servanda.

- III. l. I. **D**E pace, ut omnes qui per aliqua scelera ei rebelles sunt constringantur.

De justitiis generalibus.

- Ibid. l. II. De justitiis Ecclesiarum Dei, viduarum, orphanorum, & pupillorum, ut in publicis judiciis non despiciantur clamantes, sed diligenter audiantur.

De justitiis regalibus.

- Ibid. l. III. De justitiis regalibus, ut pleniter fiant inquisitae.

De fame, clade, & pestilentia, si evenit.

- IV. De hoc si evenit fames, clades, aut inaequalitas aëris, ut non expectetur edictum nostrum, sed statim deprecetur Dei misericordia. Et in praesenti anno de famis inopia, ut suis quisque adjuvet prout potest, & suam annonam non nimis carè vendat. Et ne foris imperium nostrum vendatur aliquid alimoniae.

De armis non portandis.

- V. De armis infra patriam non portandis, id est, scutis & lanceis & loriceis. Si fidosus quis sit, discutatur tunc quis è duo-

bus contrarius sit ut pacati sint; & distringantur ad pacem, etiam si noluerint. Et si aliter pacificari nolunt, adducantur in nostram praesentiam. Et si aliquis post pacificationem alterum occiderit, componat illum, & manum quam perjuravit perdat, & insuper bannum dominicum solvat.

De armatura in hoste habenda.

Ibid. 5. VI. De armatura in exercitu, sicut antea in alio Capitulari mandavimus, ita servetur. Et insuper omnis homo de duodecim mansis bruniam habeat. Qui vero bruniam habens, eam secum non tulerit, omne beneficium cum brunia perdat.

De negotiatoribus, quousque procedant.

Ibid. 6. VII. De negotiatoribus qui partibus Sclavorum & Avarorum pergunt, quousque procedere cum suis negotiis debeant, id est, partibus Saxoniae usque ad Bardenuvich, ubi praevideat Hredi; & ad Schesla, ubi praevideat Madalgoz. Ad Magadoburg praevideat Harto. Ad Erpifurt praevideat Madalgaudus. Ad Foracheim, ad Breemberg, & ad Ragenifburg Audulfus, & ad Lauriacum Warnarius. Et ut arma & brunias non ducant ad vendendum. Quod si inventi fuerint portantes, omnis substantia eorum auferatur ab eis, dimidia quidem pars partibus palatij, alia vero medietas inter iudictos Missos & inventorem dividatur.

De clamatoribus vel causidicis.

Ibid. 7. VIII. De clamatoribus vel causidicis qui nec iudicium Scabinorum adquefcerent nec blasphemare volunt, antiqua consuetudo servetur, id est, ut in custodia reclaudantur donec unum de duobus faciant. Et si ad palatium pro hac re reclamaverint, & litteras detulerint, non quidem eis credatur, nec tamen in carcere ponantur; sed cum custodia & cum ipsis litteris pariter ad palatium nostrum remittantur, & ibi discutiantur sicut dignum est.

De iuramento.

Ibid. 8. IX. De iuramento, ut nulli alteri per sacramentum fidelitas promittatur nisi nobis & unicuique proprio seniori ad nostram utilitatem & sui senioris, excepto his sacramentis quae iuste secundum legem alteri ab altero debentur. Et infantes qui antea non potuerunt propter juvenilem aetatem jurare, modo fidelitatem reponant.

De conspirationibus.

Ibid. 9. X. De conspirationibus vero quicumque facere praesumpserint, & sacramento quaecumque conspirationem firmaverint, ut triplici ratione iudicentur. Primo,

ut ubicunque aliquod malum per hoc perpetratum fuerit, auctores facti interficiantur; adjuutores vero eorum singuli alter ab altero flagellentur, & nares sibi invicem praecidant. Vbi vero nihil mali perpetratum est, similiter quidem inter se flagellentur, & capillos sibi vicissim detondeant. Si vero aliqua conspiratio per dexteram firmata fuerit, si liberi sunt, aut jurent cum idoneis juratoribus hoc pro malo non fecisse, aut si facere non potuerint, suam legem componant; si vero servi sunt, flagellentur. Et ut de cetero in regno nostro nulla huiusmodi conspiratio nec per sacramentum nec sine sacramento fiat.

De perjuriis.

XI. De perjuriis, ut caveantur, & non admittantur testes ad iuramentum antequam discutiantur. Et si aliter discuti non possunt, separentur ab invicem, & singulariter inquirantur. Et non solum accusatori liceat testes eligere, absente suo causatore. Et omnino nullus nisi jejunos ad iuramentum vel ad testimonium admittatur. Et ille qui ad testimonium adducitur si refutatur, dicat ille qui eum refutat & probet quare illum recipere nolit. Et de ipso pago, non de altero, testes eligantur, nisi forte longius extra comitatum causa sit inquirenda. Et si quis convictus fuerit perjuri, perdat manum, aut redimat.

De Advocatis, Vicedominis, Vicariis, & Centenariis.

XII. De Advocatis, Vicedominis, Vicariis, & Centenariis pravis, ut tollantur, & tales eligantur quales & sciant & velint iuste causas discernere & terminare. Et si Comes pravus inventus fuerit, nobis nuntietur.

De teloneis.

XIII. De teloneis placet nobis ut antiqua & iusta telonea a negotiatoribus exigantur, tam de pontibus, quamque & de navigiis seu mercatis. Nova vero sive injusta, ubi vel funes tenduntur, vel cum navibus sub pontibus transitur, seu his familia, in quibus nullum adiutorium iterantibus praestatur, ut non exigantur. Similiter etiam nec de his qui sine negotiandi causa substantiam suam de una domo sua ad aliam aut ad palatium seu in exercitum ducunt. Si quid vero fuerit unde dubitetur, ad proximum placitum nostrum quod cum ipsis Missis habituri sumus interrogetur.

De fugitivis Clericis sive laicis.

XIV. De fugitivis Clericis sive laicis 1, 11.

vel etiam feminis, sicut jam in alio Capitulari præcepimus, ita servetur.

De liberis hominibus ad servitium Dei se tradentibus.

Ibid. 114. XV. De liberis hominibus qui ad servitium Dei se tradere volunt, ut prius hoc non faciant quam à nobis licentiam postulent. Hoc ideo quia audivimus aliquos ex illis non tam causa devotionis quam exercitu seu alia functione regali fugiendo, quosdam verò cupiditatis causa ab his qui res illorum concupiscunt circumventos audivimus. Et hoc ideo fieri prohibemus.

De oppressione pauperum.

Ibid. 117. XVI. De oppressione pauperum liberorum hominum, ut non fiant à potentioribus per aliquod malum ingenium contra justitiam oppressi, ita ut coacti res eorum vendant aut tradant. Ideo hæc & supra & hic de liberis hominibus diximus, ne fortè parentes contra justitiam fiant exhereditati, & regale obsequium minuat, & ipsi heredes propter indigentiam mendici vel latrones seu malefactores efficiantur. Et ut sæpius non fiant manniti ad placitum, nisi sicut in alio Capitulari præcepimus, ita servetur.

De Ecclesiis seu sanctis noviter inventis.

App. 110. XVII. De Ecclesiis seu sanctis noviter sine auctoritate inventis, nisi Episcopo probante minimè venerentur. Salva etiam & de hoc & de omnibus Ecclesiis canonica auctoritate.

De falsis monetis.

III. 17. XVIII. De falsis monetis, quia in multis locis contra justitiam & contra edictum nostrum fiant, volumus ut nullo alio loco moneta sit nisi in palatio nostro, nisi fortè à nobis iterum aliter fuerit ordinatum. Illi tamen denarii qui modò monetati sunt, si pensantes & meri sunt, habeantur.

De heribanno.

Ibid. 14. XIX. De heribanno volumus ut Missi nostri hoc anno fideliter exactare debeant absque ullius personæ gratia, blanditia, seu terrore, secundum jussionem nostram; id est, ut de homine habente libras sex in auro, argento, brunéis, æramento, panis integris, caballis, bobus, vaccis, vel alio peculio, & uxores vel infantes non fiant despoliati pro hac re, de eorum vestimentis accipiant legitimum heribannum, id est, libras tres. Qui verò non habuerit amplius in superscripto pretio valente nisi libras tres, solidi triginta ab eo exigantur. Qui autem non habuerit am-

plius nisi duas libras, solidi decem. Si verò libram unam habuerit, solidi quinque, ita ut iterum se valeat præparare ad Dei servitium & ad nostram utilitatem. Et Missi nostri caveant & diligenter inquirent ne per aliquod malum ingenium subtrahant nostram justitiam, alteri tradendo aut commendando.

De censu regali.

XX. Censu regali undecunque legitime exiebat, volumus ut inde solvatur, sive de propria persona hominis, sive de rebus.

De latronibus.

XXI. De latronibus, sicut jam antea in alio Capitulari commendavimus, ita maneat.

De liberis hominibus uxores fiscalinas habentibus.

XXII. De liberis hominibus qui uxores fiscalinas regias, & feminis liberis quæ homines similiter fiscalinos regios accipiunt, ut non de hereditate parentum vel de causa sua querenda nec de testimonio pro hac re abiciantur, sed talis etiam nobis in hac causa honor servetur qualis & antecessoribus nostris Regibus vel Imperatoribus servatus esse cognoscitur.

Hæc definit Capitulare istud in antiquis exemplaribus MSS. Sangallensi & Corbionensi. In editione Bavarica Viti Amerbachij adduntur tria sequentia.

Vt decimæ dividantur in quatuor partes.

XXIII. Vt decimæ populi dividantur in quatuor partes; id est, una pars Episcopo, alia Clericis, tertia pauperibus, quarta Ecclesiæ in fabricis applicetur, sicut in decreto Gelasij Papæ continetur.

De tuitione viduarum, pupillarum, orphanorum, & infirmorum.

XXIV. Vt viduis, & pupillis, orphanis, cæcis, & claudis tuitionem atque adminiculum impertiamus juxta possibilitatem nostram vel vires, sicut in præcepto Domini Regis continetur.

De incantatoribus & tempestariis.

XXV. De incantationibus, auguriis, vel divinationibus, & de his qui tempestates vel alia maleficia faciunt, placuit sancto Concilio ut ubicunque deprehensi fuerint, videat Archipresbyter diocesis illius ut diligentissimè examinatione constringantur si fortè confiteantur malorum quæ gesserunt. Sed tali moderatione fiat eadem districtio ne vitam perdant, sed ut salventur in carcere afflictè usque dum

Deo inspirante spondeant emendationem peccatorum. Et ut nullatenus per aliqua pramia à Comitibus vel Centenariis absque districta examinatione remittantur.

Et hoc si fecerint, Archipresbyteri, dum hoc cognoverint, nequaquam Episcopis celare audeant, & ab Episcopis, ut dignum est, pro hoc corripiantur.

CAPITVLARE TERTIVM ANNI DCCCV.

S I V E

Altera editio superioris Capitularis, nunc primùm in lucem data ex tribus antiquis codicibus manuscriptis, uno Palatino bibliothecæ Vaticanæ, altero sancti Vincentij Metensis, tertio Navarrico.

AD OMNES GENERALITER.

INCIPIVNT CAPITVLA.

1. D E pace servanda.	13. De perjuriis.
2. De justitiis generalibus.	14. De Advocatis & Iudicibus.
3. <i>Ut viduæ, orphani, & pauperes non despiciantur.</i>	15. De teloneis.
4. De justitia Domni Imperatoris.	16. De fugitivis Clericis sive laicis.
5. De fame, clade, & pestilentia, si evenierit.	17. De liberis hominibus ad servitium Dei se tradentibus.
6. De sublevanda necessitate pauperum tempore famis.	18. De oppressione pauperum.
7. De armis non portandis.	19. De Ecclesiis seu sanctis noviter inventis.
8. <i>Ut de duodecim mansis brumia habeatur.</i>	20. De falsis monetis.
9. De negotiatoribus, quousque procedant.	21. De herbanno.
10. De clamatoribus vel causidicis.	22. De censu regali.
11. De juramento infantium.	23. De latronibus.
12. De juramentis.	24. De liberis hominibus uxores fiscalinas habentibus.

INCIPIVNT SVPRASCRIPTA CAPITVLA ET EORVM TEXTVS.

De pace servanda.

III. i. I. **D**E pace, ut omnes qui per aliqua scelera ei rebelles sunt constringantur.

De justitiis generalibus.

Ibid. 1. II. De justitiis Ecclesiarum Dei, viduarum, orphanorum, pupillorum.

Ut viduæ, orphani, & pauperes non despiciantur.

Ibid. III. Ut in publicis justitiis non despiciantur viduæ, orphani, & pauperes clamantes, sed diligenter audiantur primò omnium eorum negotia & causæ.

De justitia Domni Imperatoris.

IV. De justitia Domni Imperatoris, ut pleniter fiat inquisita. Ibid. 5.

De fame, clade, & pestilentia, si evenierit.

V. De hoc quòd si evenierit fames, clades, aut inequalitas aëris, vel alia quæcunque tribulatio, ut non expectetur edictum nostrum, sed statim Dei misericordia deprecetur in loco ubi sit. I. 112.

De sublevanda necessitate pauperum tempore famis.

VI. Et in presenti anno de famis inopia, ut suos quisque adjuvet, & suam annonam non nimis carè vendat. Et ne foris im-